

# Razlike u percepciji korisnosti i zadovoljstva nastavom TZK učenika iz urbanih i ruralnih sredina

---

**Perković, Matej**

**Master's thesis / Diplomski rad**

**2024**

*Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:* **University of Zagreb, Faculty of Kinesiology / Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet**

*Permanent link / Trajna poveznica:* <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:117:335266>

*Rights / Prava:* [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

*Download date / Datum preuzimanja:* **2025-02-05**



*Repository / Repozitorij:*

[Repository of Faculty of Kinesiology, University of Zagreb - KIFoREP](#)



**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU  
KINEZIOLOŠKI FAKULTET**

**Matej Perković**

**RAZLIKE U PERCEPCIJI KORISNOSTI I  
ZADOVOLJSTVA NASTAVOM TZK UČENIKA  
IZ URBANIH I RURALNIH SREDINA**

diplomski rad

Zagreb, rujan 2024.

## TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

DIPLOMSKI RAD

Sveučilište u Zagrebu

Kineziološki fakultet

Horvaćanski zavoj 15, 10000 Zagreb, Hrvatska

**Naziv studija:** Kineziologija; **smjer:** Kineziologija u edukaciji i Kineziterapija

**Vrsta studija:** sveučilišni

**Razina kvalifikacije:** integrirani prijediplomski i diplomski studij

**Studij za stjecanje akademskog naziva:** sveučilišni magistar kineziologije u edukaciji i kineziterapiji (univ. mag. cin.)

**Znanstveno područje:** Društvene znanosti

**Znanstveno polje:** Kineziologija

**Vrsta rada:** Znanstveno-istraživački

**Naziv diplomskog rada:** je prihvaćena od strane Povjerenstva za diplomске radove Kineziološkog fakulteta  
Sveučilišta u Zagrebu u akademskoj godini 2023./2024. dana 30. travnja 2024.

**Mentor:** doc.dr.sc. Hrvoje Podnar

**Pomoć pri izradi:**

### RAZLIKE U PERCEPCIJI KORISNOSTI I ZADOVOLJSTVA NASTAVOM TZK UČENIKA IZ URBANIH I RURALNIH SREDINA

Matej Perković, 0303074986

**Sastav Povjerenstva za ocjenu i obranu diplomskog rada i diplomskog ispita:**

- |    |                                  |                      |
|----|----------------------------------|----------------------|
| 1. | doc.dr.sc. Hrvoje Podnar         | Predsjednik - mentor |
| 2. | doc.dr.sc. Dario Novak           | član                 |
| 3. | prof.dr.sc. Renata Barić         | član                 |
| 4. | doc.dr.sc. Ana Žnidarec-Čučković | zamjena člana        |

**Broj etičkog odobrenja:** 103/2023

**Rad je u tiskanom i elektroničkom (pdf format) obliku pohranjen u** Knjižnici Kineziološkog fakulteta,

Horvaćanski zavoj 15, Zagreb

## BASIC DOCUMENT CARD

DIPLOMA THESIS

**University of Zagreb**

**Faculty of Kinesiology**

Horvaćanski zavoj 15, 10000 Zagreb, Croatia

**Title of study program: Kinesiology; course: Kinesiology in Education and Kinesitherapy**

**Type of program: University**

**Level of qualification: Integrated undergraduate and graduate**

**Acquired title: University Master of Kinesiology in Education and Kinesitherapy**

**Scientific area: Social sciences**

**Scientific field: Kinesiology**

**Type of thesis: Scientific-research work**

**Master thesis:** has been accepted by the Committee for Graduation Theses of the Faculty of Kinesiology of the University of Zagreb in the academic year 2023./2024. day 30. April 2024.

**Mentor:** Asst. Prof. Hrvoje Podnar, PhD

**Technical support:**

### DIFFERENCES IN THE PERCEPTION OF USEFULNESS AND SATISFACTION WITH THE TEACHING OF PE OF STUDENTS FROM URBAN AND RURAL AREAS

Matej Perković, 0303074986

#### Thesis defence committee:

- |    |  |                    |
|----|--|--------------------|
| 1. | Asst. Prof. Hrvoje Podnar, PhD         | chairperson-mentor |
| 2. | Asst. Prof. Dario Novak, PhD           | member             |
| 3. | Prof. Renata Barić, PhD                | member             |
| 4. | Asst. Prof. Ana Žnidarec-Čučković, PhD | substitute member  |

**Ethics approval number:** 103/2023

**Printed and electronic (pdf format) version of thesis is deposited in** Library of the Faculty of Kinesiology,

Horvaćanski zavoj 15, Zagreb

Ovim potpisima se potvrđuje da je ovo završna verzija diplomskog rada koja je obranjena pred Povjerenstvom, s unesenim korekcijama koje je Povjerenstvo zahtijevalo na obrani te da je ova tiskana verzija istovjetna elektroničkoj verziji predanoj u Knjižnici.

Mentor:

---

doc.dr.sc. Hrvoje Podnar

Student:

---

Matej Perković

## ZAHVALA

*Veliko hvala mentoru, doc. dr. sc. Hrvoju Podnaru, na nesebičnoj pomoći tijekom pisanja diplomskog rada, kao i članovima Povyerenstva na konstruktivnim prijedlozima.*

*Zahvaljujem svim kolegama i učenicima osnovnih škola koji su mi pomogli u istraživanju.*

*Zahvaljujem svim prijateljima s kojima sam dijelio studentske dane.*

*Najviše hvala mojoj obitelji koji su mi bili i ostali najveća podrška.*

## RAZLIKE U PERCEPCIJI KORISNOSTI I ZADOVOLJSTVA NASTAVOM TZK UČENIKA IZ URBANIH I RURALNIH SREDINA

### Sažetak

Ovim su se radom htjele utvrditi razlike u percepciji korisnosti nastave TZK, zadovoljstva sadržajima na nastavi TZK te zadovoljstvo učiteljem TZK među učenicima osmih razreda osnovnih škola iz urbanih i ruralnih sredina. U uzorku ispitanika obuhvaćen je 361 učenik, od čega 55,12 % učenica, prosječne dobi  $14 \pm 0,33$  godina, pri čemu je 213 učenika (59 %) iz ruralnih sredina. Istraživanje je provedeno u urbanim sredinama (Grad Zagreb) i ruralnim sredinama (Istarska, Bjelovarsko-bilogorska i Osječko-baranjska županija). Učenici su ispunili upitnik za procjenu stavova prema nastavi TZK, a prikupljeni podaci analizirani su koristeći faktorsku analizu i statističke testove poput Shapiro-Wilk testa za provjeru normalnosti distribucije podataka te Mann-Whitney U testa koji je odabran zbog izostanka normalnosti distribucije rezultata.

Rezultati su pokazali da nema statistički značajne razlike u percepciji korisnosti nastave TZK između učenika iz urbanih i ruralnih sredina ( $p=0,327$ ), srednja vrijednost odgovora učenika u urbanoj i ruralnoj sredini je podjednaka (4,00). Također nema statistički značajne razlike u zadovoljstvu sadržajima na nastavi TZK između učenika iz urbanih i ruralnih sredina ( $p=0,917$ ), srednja vrijednost odgovora učenika u urbanoj i ruralnoj sredini je podjednaka (4,00). Također nema statistički značajne razlike u zadovoljstvu učiteljem TZK između učenika iz urbanih i ruralnih sredina ( $p=0,214$ ), srednja vrijednost odgovora učenika u urbanoj i ruralnoj sredini je podjednaka (4,33).

Na temelju rezultata ovog istraživanja, utvrdili su se stavovi, odnosno percepcija korisnosti i zadovoljstva nastavom TZK učenika iz urbanih i ruralnih sredina. Dobiveni rezultati su podjednaki u svim istraživanim dimenzijama neovisno o sredini u kojoj učenici žive te razlike nisu statistički značajne. Stavovi učenika su pozitivni, nastavu TZK percipiraju korisnom, zadovoljni su sadržajima nastave TZK i učiteljem TZK neovisno žive li u urbanim ili ruralnim sredinama.

Navedena saznanja mogu pomoći u prilagođavanju nastavnih metoda i sadržaja te poslužiti kao temelj za daljnja istraživanja za unapređenje izvedbenih kurikuluma u osnovnim i srednjim školama.

**Ključne riječi:** stavovi, upitnik, škola, urbano, ruralno, TZK

## **DIFFERENCES IN THE PERCEPTION OF USEFULNESS AND SATISFACTION WITH THE TEACHING OF PE OF STUDENTS FROM URBAN AND RURAL AREAS**

### **Abstract**

This work aimed to determine the differences in the perception of the usefulness of PE classes, satisfaction with the contents of PE classes and satisfaction with the PE teacher among eighth-grade elementary school students from urban and rural areas. The sample of respondents included 361 students, of which 55.12% were female, with an average age of  $14 \pm 0.33$  years, with 213 students (59%) from rural areas. The research was conducted in urban areas (City of Zagreb) and rural areas (Istria, Bjelovar-Bilogorska and Osijek-Baranjska counties). The students filled out a questionnaire to assess the attitudes towards PE, and the collected data were analyzed using factor analysis and statistical tests such as the Shapiro-Wilk test to check the normality of the data distribution and the Mann-Whitney U test, which was chosen due to the lack of normality of the distribution of the results.

The results showed that there is no statistically significant difference in the perception of the usefulness of PE classes between students from urban and rural areas ( $p=0.327$ ), the mean value of the responses of students in urban and rural areas is equal (4.00). There is also no statistically significant difference in satisfaction with the contents of the PE classes between students from urban and rural areas ( $p=0.917$ ), the mean value of the responses of students in urban and rural areas is equal (4.00). There is also no statistically significant difference in satisfaction with the PE teacher between students from urban and rural areas ( $p=0.214$ ), the mean value of the responses of students in urban and rural areas is equal (4.33).

Based on the results of this research, the attitudes, that is, the perceptions of usefulness and satisfaction with the teaching of PE of students from urban and rural areas were determined. The obtained results are equal in all investigated dimensions, regardless of the environment in which the students live, and the differences are not statistically significant. The students' attitudes are positive, they perceive PE classes as useful, they are satisfied with the contents of PE classes and with the PE teachers, regardless of whether they live in urban or rural areas.

The aforementioned findings can help in adapting teaching methods and content and serve as a basis for further research to improve teaching programs in primary and secondary schools.

**Key words:** attitudes, questionnaire, school, urban, rural, PE



# SADRŽAJ

1. UVOD.....	9
1.1. Tjelesna aktivnost.....	9
1.2. Tjelesna i zdravstvena kultura.....	10
1.3. Stavovi o nastavi Tjelesne i zdravstvene kulture .....	11
1.4. Razlike urbanih i ruralnih sredina .....	13
2. CILJEVI I HIPOTEZE .....	16
3. METODE RADA.....	17
3.1. Uzorak ispitanika.....	17
3.2. Opis mjernih instrumenata i varijabli.....	17
3.3. Opis postupka istraživanja .....	18
3.4. Statistička obrada podataka.....	18
4. REZULTATI.....	19
5. RASPRAVA .....	24
6. ZAKLJUČAK.....	27
7. LITERATURA .....	28
8. PRILOZI.....	31

# 1. UVOD

## 1.1. Tjelesna aktivnost

Potreba svakog čovjeka je tjelesna aktivnost koja je ujedno nužna za očuvanje zdravlja i njegovo unaprjeđenje. Tjelesna aktivnost obuhvaća svaki pokret tijela koji troši energiju (Svjetska zdravstvena organizacija, 2020). To može uključivati aktivnosti poput hodanja, trčanja, plesa, biciklizma, plivanja, vježbanja u teretani, ali i druge svakodnevne aktivnosti kao što su rad u vrtu te kućanski poslovi. Postoje brojne prednosti tjelesne aktivnosti, a ako je ona redovita moguće je smanjiti rizik od srčanih bolesti i moždanog udara, moguće je održavati zdravu težinu ili izgubiti višak kilograma, povećati mišićnu masu i snagu, smanjiti simptome depresije i anksioznosti te poboljšati raspoloženje, poboljšati kvalitetu sna, ojačati kosti te poboljšati motoričke i funkcionalne sposobnosti, pa na taj način i smanjiti rizik od padova, ponajviše kod starijih osoba (Rakovac, 2019).

Svjetska zdravstvena organizacija (SZO) je 1948. definirala zdravlje kao “stanje potpunog tjelesnog, mentalnog i socijalnog blagostanja, a ne samo odsutnost bolesti i iznemoglosti”. Kako bi se to omogućilo, potrebno je živjeti zdravim načinom života, a jedan od važnih čimbenika je upravo tjelesna aktivnost. Međutim, nedovoljna tjelesna aktivnost je i dalje jedan od glavnih rizičnih čimbenika oboljenja i smrtnosti u svijetu. Iz tog se razloga pridodaje važnost promociji tjelesne aktivnosti te u konačnici i povećanju tjelesne aktivnosti cijele populacije. Glavni prioritet za ostvarenje tog cilja je populacija djece i mladih, iz razloga što su još u odgojno-obrazovnom sustavu Republike Hrvatske te je veća mogućnost usmjeravanja i pozitivnih promjena stavova o zdravom stilu života (Rakovac, 2019).

SZO je objavila preporuke i smjernice za tjelesnu aktivnost ljudi svih dobnih skupina. Kako bi održavali i poboljšali svoje zdravlje, djeci i adolescentima od 5. do 17. godine preporučeno je da se bave tjelesnom aktivnošću umjerenog do visokog intenziteta najmanje prosječno 60 minuta dnevno. Sve više od navedenog pruža dodatne zdravstvene dobrobiti. Potrebno je uključiti aerobne aktivnosti visokog intenziteta te vježbe za jačanje mišića i kosti najmanje 3 dana u tjednu. Uz to je važno i ograničiti količinu vremena provedenog sjedeći te pred ekranima (Svjetska zdravstvena organizacija, 2020).

## 1.2. Tjelesna i zdravstvena kultura

Navedene preporuke tjelesne aktivnosti nastoje se prenijeti i na učenike tijekom obrazovanja. U školama se prenose saznanja o zdravom načinu života na mnogim predmetima, pa tako i na predmetu Tjelesna i zdravstvena kultura čiji je to primarni cilj. Kroz nastavu TZK učenici zadovoljavaju svoju ljudsku potrebu za kretanjem, usvajaju se i usavršavaju kineziološke vještine, znanja i navike, razvijaju se motoričke i funkcionalne sposobnosti te morfološka obilježja. Učenici kroz nastavu mogu saznati kako njihovo tijelo funkcionira te što je sposobno učiniti, mogu razumjeti važnost tjelesnog vježbanja i održavanja higijene za očuvanje i unaprjeđenje zdravlja. Prisustvovanjem i učenjem na nastavi TZK dijete se pravilno razvija tjelesno, mentalno i socijalno, poboljšava se samopouzdanje, odlučnost, upornost, odgovornost, solidarnost te još mnoge pozitivne karakteristike. Promiču se zdrave životne navike i svijest o važnosti zdravlja među učenicima. Provode se različite tjelesne aktivnosti, vježbe, sportske igre te edukacija o zdravom načinu života kroz razne radionice. Programi TZK-a prilagođeni su različitim dobnim skupinama i razinama sposobnosti, osiguravajući da svi učenici mogu sudjelovati i ostvariti koristi tjelesne aktivnosti (Kurikulum nastavnog predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj, 2019).

Kurikulum TZK osmišljen je kako bi promicao sveobuhvatan razvoj učenika kroz tjelesnu aktivnost, edukaciju o zdravlju i poticanje zdravih životnih navika. Kurikulum je utemeljen na ishodima te ne propisuje programske sadržaje što omogućuje svakom nastavniku da odabere one koji su primjereni učenicima te između ostaloga i okruženju življenja. Predmet TZK sastoji se od 4 predmetna područja, odnosno domene, koje su međusobno povezane te omogućuju povezivanje sa svim područjima i predmetima u odgojno-obrazovnom procesu. To su područja s naglaskom na razvoj: A) Kinezioloških teorijskih i motoričkih znanja, B) Morfoloških obilježja, motoričkih i funkcionalnih sposobnosti, C) Motoričkih postignuća, D) Zdravstvenih i odgojnih učinaka tjelesnog vježbanja. Pod svakim od navedenih područja, propisuju se i odgojno-obrazovni ishodi, odnosno iskazi kojima se izražava što učenik treba znati, razumjeti i moći pokazati na kraju određenog razdoblja. Zatim kad učenici na kraju određenog razdoblja usvoje te ishode, oni ostvaruju potrebne kompetencije, odnosno sposobnosti učinkovite primjene znanja i vještina. Kroz različite oblike tjelesne aktivnosti, kroz edukaciju te socijalizaciju sa sebi sličnim osobama, učenike se potiče na razvoj pozitivnih stavova prema tjelesnoj aktivnosti koja je važan put prema

poboljšanju i održavanju zdravlja (Kurikulum nastavnog predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj, 2019).

### **1.3. Stavovi o nastavi Tjelesne i zdravstvene kulture**

U školstvu je vrlo važna kvalitetna provedba nastave kako bi učenici mogli bolje učiti i razvijati se. Stavovi o nastavi Tjelesne i zdravstvene kulture mogu se značajno razlikovati među učenicima, nastavnicima, roditeljima i zajednicom u cjelini. Ti stavovi mogu biti oblikovani osobnim iskustvima, društvenim normama, obrazovnim politikama i dostupnošću resursa. Jedan od glavnih ciljeva učitelja TZK je da kroz nastavu, njenom organizacijom, svojim angažmanom te pristupom prema nastavi i učenicima svakome prenese pozitivan stav o nastavi i nastavnim sadržajima koji se provode. To na kraju dovodi do razvoja pozitivnog stava prema tjelesnoj aktivnosti i zdravom načinu života općenito. U ovom se radu promatra nastava TZK te stavovi učenika, odnosno njihova percepcija korisnosti i zadovoljstva nastavom. Potrebno je da učenici ostvare pozitivna iskustva jer na temelju njihove percepcije tih iskustava ovisi i njihov stav o tjelesnoj aktivnosti u bilo kojem obliku. Ako učenici percipiraju nastavu TZK kao korisnu i zadovoljni su nastavom, veća je mogućnost da će uložiti veći trud na nastavi, više naučiti i najbitnije, da će tjelesnu aktivnost smatrati važnom za razvoj i zdravlje te da će se baviti tjelesnom aktivnošću i izvan nastave, odnosno živjeti zdravim načinom života. Sve su to jedni od mnogih ciljeva nastave TZK. U suprotnom, ako nastavu TZK percipiraju kao negativno iskustvo, učenici će izbjegavati tjelesnu aktivnost na nastavi i izvan nastave. To se može spriječiti kvalitetnim radom učitelja, zanimljivim sadržajima i pozitivnom atmosferom na nastavi. Ti su stavovi učenika vrlo važni, a oni se mogu i mijenjati, na bolje, ali i na gore (Subramaniam, 2017).

Proučavanje stavova je česta tema istraživanja u psihologiji, no u nekim se područjima isprepliće i s kineziologijom, kako u mnogim sportovima, rekreaciji, tako i u edukaciji. Poznavanje stavova učenika može pomoći u razumijevanju potreba i preferencija učenika te za prilagođavanje nastavnih metoda i sadržaja. Kako bi došli do tih saznanja, konstruirano je i provedeno nekoliko različitih instrumenata za procjenu stavova prema tjelesnoj aktivnosti i nastavi Tjelesne i zdravstvene kulture. Oni su svi vrlo slični, čak imaju i mnoga ista pitanja, s vremenom se nadograđuju i mijenjaju kako bi upitnici bolje odgovarali određenom problemu u svakom

istraživanju (Orlić i sur., 2017). Primjeri takvih upitnika su Wear Attitude Inventory (Wear, 1951), Attitude Toward Physical Activity – ATPA (Kenyon, 1968), Children’s Attitudes Toward Physical Activity – CATPA (Simon i Smoll, 1974), i Scale for measuring attitude toward physical education in the elementary school (Martens, 1979). Za potrebe ovog istraživanja, odabrana je hrvatska inačica upitnika za procjenu stavova učenika prema nastavi Tjelesne i zdravstvene kulture, odnosno “Student’s Attitudes Toward Physical Education – SATPE” (Subramaniam i Silverman, 2000). Razlikuju se jednokomponentni, dvokomponentni i višekomponentni model. Jednokomponentni proučava samo emocije, a višekomponentni proučava emocije, kognitivne aspekte i ponašanje (Sucuoglu i Atamturk, 2020). Pod dvokomponentni model spada SATPE koji proučava emocije i kognitivne aspekte, emocionalni aspekt obuhvaća zadovoljstvo nastavom, a kognitivni aspekt obuhvaća percepciju korisnosti nastave (Subramaniam i Silverman, 2000).

Zasigurno postoje razlike u stavovima učenika, to je normalno i trebaju postojati razlike, a čimbenici koji na to mogu utjecati su brojni. Mnoga su istraživanja koja prikazuju dominaciju pozitivnog stava djece i mladih prema tjelesnoj aktivnosti i nastavi TZK. Švaić i sur. (2019) su proveli istraživanje u kojem su učenici ispunjavali anketu koji je sadržavao pitanja o stavovima prema nastavi TZK. Zaključili su da učenici vole nastavu TZK, da žele vježbati te da su učenici predmet TZK smatrali korisnim za njihovu budućnost, dakle prepoznali su njegovu važnost. Također je Perić (2021) u svojem istraživanju dobio spoznaje da su učenici složni da je nastava TZK vrlo važna, međutim uočene su veće sklonosti nastavi TZK kod dječaka u adolescentskoj dobi u odnosu na djevojčice, dječaci smatraju nastavu važnijom. Pereira i sur. (2020) su u istraživanju dobili rezultate umjereno pozitivnih stavova prema nastavi TZK, odnosno kod srednjoškolaca su primijetili opadanje pozitivnih stavova usporedno s odrastanjem. Također su Simonton i sur. (2020) te Gouveia i sur. (2019) primijetili opadanje motivacije i stavova kako djeca odrastaju, uz to su pokazali i da učenici koji se bave tjelesnom aktivnošću izvan škole smatraju nastavu TZK korisnijom te su njome zadovoljniji.

To su sve potrebna saznanja koja mogu poslužiti te se mogu iskoristiti za razumijevanje stavova učenika i za konstruiranje nastave na način da se ispune svi ciljevi. Također, sva su navedena saznanja važna za daljnju obradu i provjeru te za sljedeća istraživanja povezana s tom temom.

#### 1.4. Razlike urbanih i ruralnih sredina

Također se pretpostavlja da postoje određene razlike u percepciji učenika iz urbanih i ruralnih sredina, na to mogu utjecati različiti socioekonomski uvjeti, kulturne razlike, vodstvo nastavnika, broj učenika, dostupnost i kvaliteta objekata i opreme za provođenje programa TZK. Nastava Tjelesne i zdravstvene kulture može se razlikovati u urbanim i ruralnim sredinama zbog različite dostupnosti resursa, prostora i prilika za tjelesnu aktivnost (D'Agostino i sur., 2021). Što se tiče dostupnosti objektima i opremi, moglo bi se pretpostaviti da urbane sredine imaju prednost u tome što često te škole imaju bolji pristup sportskim dvoranama, bazenima, teretanama i specijaliziranim sportskim objektima, dok nedostatak može biti manjak vanjskog prostora koji može ograničiti aktivnosti na otvorenome. Urbanizacija često dovodi do nedostatka prirodnih površina za aktivnosti poput trčanja ili igranja nogometa na travnjaku. U urbanim sredinama su također prednosti veće ponude sportskih programa i klubova. Djeca i mladi imaju mogućnost sudjelovanja u raznovrsnim sportskim aktivnostima. Nedostaci mogu biti povećani troškovi sudjelovanja u sportovima i mogućnost preopterećenja kapaciteta zbog prevelikog broja djece koja žele sudjelovati (Garcia i Martinez, 2023).

Urbane sredine osiguravaju bolju infrastrukturu koja može povećati sigurnost. Na primjer, bolje su osvijetljeni parkovi i pješačke staze, dok je s druge strane više prometa i manja dostupnost sigurnih prostora za igru, a to može ograničiti slobodnu tjelesnu aktivnost djece. U ruralnim sredinama je jedna od prednosti veličina otvorenog prostora za aktivnosti na otvorenome i na prirodnim površinama, to omogućuje bavljenje raznim aktivnostima poput trčanja, igranja, biciklizma te različitih sportskih igara. Nedostatak specijaliziranih sportskih objekata i opreme može ograničiti vrste sportova kojima se djeca mogu baviti. U manjim sredinama se ljudi češće bave manje kompetitivnim aktivnostima, sportovi su manje specijalizirani te su više usmjereni na rekreaciju, jedan od razloga tome može biti i manjak stručnih osoba i resursa. Također ruralne sredine imaju i manje prometa te okruženje može biti sigurnije za djecu koja se vani igraju, dok je u slučaju tjelesne ozljede teži pristup liječenju i rehabilitaciji (Johnson i Stewart, 2023).

Razlike između urbanih i ruralnih sredina važne su i za realizaciju Kurikuluma. Urbane sredine mogu uključivati raznovrsne sportske i rekreativne aktivnosti te korištenje određene tehnologije u nastavi, dok u ruralnim sredinama usmjerenost može biti na aktivnostima koje

zahtijevaju manje opreme te da se koristi prirodni okoliš. U urbanim sredinama bolji javni prijevoz može omogućiti lakši pristup sportskim objektima i natjecanjima, a u ruralnim učenici mogu imati probleme s prijevozom do udaljenih sportskih objekata (Hu i sur., 2021).

Prema istraživanju Brlečić i Šaravanja (2023) dobiven je uvid u zastupljenost školskih dvorana u Republici Hrvatskoj. Prema podacima iz 2016. godine, Istarska županija ima ukupno 75 osnovnih i srednjih škola od kojih 40 ima sportsku dvoranu, 20 ih zadovoljava propisane standarde i normative, 32 škole nemaju sportsku dvoranu te 17 škola koristi gradsku dvoranu, od drugih škola i drugo. U Bjelovarsko-bilogorskoj županiji ukupno je 41 osnovnih i srednjih škola, 21 škola ima sportsku dvoranu, 19 školskih dvorana zadovoljava propisane standarde i normative, 20 škola nema dvoranu te 8 škola koristi gradsku dvoranu, od druge škole i drugo. Osječko-baranjska županija ima ukupno 99 osnovnih i srednjih škola, 80 škola ima školsku dvoranu, od kojih 55 zadovoljava propisane standarde i normative, 19 škola nema sportsku dvoranu te 12 koristi gradsku dvoranu, od drugih škola i drugo.

Dubey (2017) je proveo istraživanje u kojemu je cilj bio istražiti stavove urbanih i ruralnih srednjoškolaca prema nastavi TZK. Došao je do zaključka da su dječaci u gradu svjesniji vrijednosti nastave TZK te da gradsko okruženje ima više prilika za sudjelovanje u programima tjelesne aktivnosti zbog boljih resursa, opreme, dostupnosti i stručnijeg kadra u odnosu na ruralna područja. Također su i Verma i Verma (2022) došli do sličnih rezultata i zaključaka. Promatrali su učenike koji žive u gradu Sitapuru u Indiji i učenike koji žive u okolici toga grada. Učenici iz grada su imali pozitivnije stavove prema nastavi TZK u odnosu na učenike iz okolice. Razlozi se mogu pripisati tome da su učenici iz urbane sredine svjesniji vrijednosti programa TZK zbog više prilika za sudjelovanje u organiziranim tjelesnim aktivnostima te dostupnijom opremom i objektima za vježbanje.

Gong i sur. (2024) istraživali su stavove srednjoškolaca u urbanim i ruralnim sredinama u Kini te su dobili rezultate u kojima su stavovi dječaka prema nastavi TZK značajno pozitivniji nego kod djevojčica. Uz to su dobiveni i rezultati da su stavovi mnogo bolji u urbanim sredinama u odnosu na ruralne sredine. Također su zaključili da su stavovi prema nastavi pozitivniji u višim razredima u odnosu na niže, što bi značilo da učenici odrastanjem razvijaju pozitivnije stavove.

Chen i Li (2023) su ispitivali zadovoljstvo učenika nastavom TZK u ruralnim i urbanim školama u Kini. Rezultati pokazuju da su učenici u urbanim sredinama zadovoljniji nastavom, i to najviše zbog bolje opremljenosti škola te zbog raznovrsnijih programa. Durand-Bush i sur. (2020) analizirali su ulogu nastave TZK učenicima u ruralnim i urbanim školama te su došli do zaključka da su učenici iz urbanih sredina zadovoljniji nastavom, zbog bolje opremljenosti škole. Smith i Anderson (2023) analizirali su angažman učenika u nastavi TZK u ruralnim i urbanim sredinama te su rezultati pokazali da su učenici iz urbanih sredina više angažirani u nastavi TZK. Jedan od razloga tome bi bila bolja infrastruktura i bolja dostupnost sportskim aktivnostima. Lozovina i Granić (2023) istraživali su razlike u stavovima prema nastavi TZK studenata Pomorskog fakulteta u Splitu s obzirom na mjesto iz kojih potječu. Te se razlike nisu pokazale statistički značajne, stoga su zaključili da veličina mjesta iz kojih potječu ne utječe na formiranje stavova prema TZK.



## 2. CILJEVI I HIPOTEZE

Cilj rada je istražiti kako se percepcija korisnosti i zadovoljstva nastavom TZK razlikuje između učenika 8. razreda osnovnih škola iz urbanih i ruralnih sredina.

Na temelju saznanja iz dosadašnjih istraživanja te ciljeva ovoga rada postavljene su sljedeće hipoteze:

**H1:** Učenici iz urbanih sredina percipirat će nastavu TZK korisnijom u odnosu na učenike iz ruralnih sredina.

**H2:** Učenici iz urbanih sredina bit će zadovoljniji nastavom TZK (sadržajima i učiteljem) u odnosu na učenike iz ruralnih sredina.

### **3. METODE RADA**

#### **3.1. Uzorak ispitanika**

U istraživanju su sudjelovali učenici 8. razreda osnovnih škola iz Republike Hrvatske, odnosno urbanih sredina (Grad Zagreb) i ruralnih (Istarska, Osječko-baranjska i Bjelovarsko-bilogorska). Istraživanju je pristupio ukupno 361 učenik, prosječne dobi  $14,1 \pm 0,33$  godina, od čega su 55,12 % (199) učenice. Od ukupnog uzorka, 213 učenika (59 %) je iz ruralnih sredina.

#### **3.2. Opis mjernih instrumenata i varijabli**

Hrvatska inačica upitnika (Prilog 1.) za procjenu stavova prema nastavi TZK (Subramaniam i Silverman, 2000) primijenjena je u svrhu procjene percepcije korisnosti i zadovoljstva nastavom TZK. Dvoje neovisnih prevoditelja preveli su englesku verziju. Stručnjaci za tjelesno i zdravstveno područje su usporedili prijevode radi osiguranja njihove primjerenosti specifičnostima područja i hrvatskom podneblju.

Originalna engleska verzija procjenjuje dvije dimenzije: percepciju korisnosti i percepciju zadovoljstva nastavom TZK. Percepcija korisnosti se odnosi na pitanja poput: „Sadržaji (vježbe, igre i sl.) koje provodimo na satu TZK čine mi se korisni za mene“. Percepcija zadovoljstva se odnosi na pitanja poput: „Sadržaji (vježbe, igre i sl.) koje provodimo na satu TZK čine učenje meni zabavnim“.

Cronbach Alpha koeficijenti pouzdanosti iz originalnog upitnika kojeg su razvili Subramaniam i Silverman (2000) su 0,79 za dimenziju percepcije zadovoljstva nastavom TZK (Factor 1: Enjoyment) te 0,86 za dimenziju percepcije korisnosti nastave TZK (Factor 2: Usefulness).

Upitnik je sastavljen od 20 pitanja. Dvanaest čestica formulirano je pozitivno (1, 3, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 19, 20), dok je 8 čestica formulirano negativno (2, 4, 5, 6, 12, 14, 15, 18).

Učenci su odgovarali koristeći Likertovu ljestvicu: 1 – izrazito se ne slažem, 2 – ne slažem se, 3 – niti se slažem niti se ne slažem, 4 – slažem se, 5 – izrazito se slažem. Prije obrade podataka negativno formulirane čestice su obrnuto kodirane kako bi viša vrijednost uvijek označavala viši stupanj slaganja s pozitivnim stavom.

### **3.3. Opis postupka istraživanja**

Sukladno ishodenim suglasnostima ravnatelja osnovnih škola u kojima su se provodila istraživanja, podaci su se prikupili uz pomoć učitelja TZK putem hrvatske verzije upitnika za procjenu percepcije korisnosti i zadovoljstva nastavom (Subramaniam i Silverman, 2000). Učenci i roditelji su bili upoznati s ciljem istraživanja, aktivnostima, koristima te procijenjenim rizicima po ispitanike. Roditelji su potpisali pristanak za sudjelovanje djeteta u istraživanju u kojem je navedeno da je istraživanje u potpunosti dobrovoljno te da se poštuju etička načela i privatnost ispitanika. Također, informirani su kako mogu povući suglasnost za sudjelovanje djeteta u bilo kojem trenutku. Učenci su na početku istraživanja upoznati s ciljem istraživanja te je naglašeno da nema “točnih” i “netočnih” odgovora kao i da su odgovori u potpunosti anonimni.

Istraživanje je odobrilo Povjerenstvo za znanstveni rad i etiku, Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu pod brojem 103/2023.

### **3.4. Statistička obrada podataka**

Provedena je faktorska analiza za provjeru faktorske strukture upitnika o stavovima učenika primjenjujući metodu glavnih komponenata te varimax rotaciju. Faktorska analiza je provedena kako bi se utvrdilo kako se povezuju čestice u hrvatskoj verziji u odnosu na originalnu verziju. Shapiro-Wilk test primijenjen je radi provjere normalnosti distribucije podataka. Za utvrđivanje razlika između učenika iz urbanih i ruralnih sredina korišten je Mann-Whitney U test, neparametrijski test koji je odabran zbog izostanka normalnosti distribucije rezultata.

## 4. REZULTATI

Faktorska analiza provedena je na 20 čestica upitnika koji procjenjuje stavove učenika prema nastavi TZK. Kaiser-Meyer-Olkinovim i Bartlettovim testom utvrđena je prikladnost obrade rezultata faktorskom analizom (KMO = 0,942; Bartlett -  $\chi^2=4706,254$ ,  $df=190$ ,  $p<0,005$ ). Po Kaiser-Gutmannovom kriteriju faktorska analiza otkrila je tri faktora sa svojstvenim vrijednostima većim od jedan. Tri faktora ukupno su objasnila 63,31% varijance (faktor 1 – 50,36%, faktor 2 – 6,82% i faktor 3 – 6,13%). Faktor 1 interpretiran je kao „Percepcija korisnosti nastave TZK“, faktor 2 kao „Zadovoljstvo sadržajima na nastavi TZK“, a faktor 3 kao „Zadovoljstvo učiteljem TZK“. Rezultati faktorske analize prikazani su u Tablici 1.

*Tablica 1: Rezultati faktorske analize - Matrica rotiranih faktora i Chronbachov Alpha koeficijent*

Br.	Čestica	Percepcija korisnosti nastave TZK	Zadovoljstvo sadržajima na nastavi TZK	Zadovoljstvo učiteljem TZK
13	„Osjećam da su sadržaji (vježbe, igre i sl.) koje provodimo na satu TZK meni vrijedni“	<b>,774</b>	,272	,174
7	„Osjećam da su sadržaji (vježbe, igre i sl.) koje provodimo na satu TZK meni važni“	<b>,754</b>	,432	,007
10	„Sadržaji (vježbe, igre i sl.) koje provodimo na satu TZK čine mi se korisni za mene“	<b>,722</b>	,347	,205
16	„Učitelj/ica TZK podučava nastavu TZK na meni koristan način“	<b>,722</b>	,290	,262
17	„Učitelj/ica TZK podučava nastavu TZK na meni vrijedan način“	<b>,690</b>	,243	,436

6	„Osjećam da su sadržaji (vježbe, igre i sl.) koje provodimo na satu TZK meni beskorisni“	<b>,643</b>	,263	,342
14	„Osjećam da su sadržaji (vježbe, igre i sl.) koje provodimo na satu TZK meni nevažni“	<b>,639</b>	,150	,452
8	„Učitelj/ica TZK stvara dojam da je nastava TZK za mene važna“	<b>,611</b>	,202	,292
3	„Zbog sadržaja (vježbe, igre i sl.) koje provodimo na satu jedva čekam nastavu TZK“	,240	<b>,806</b>	,117
1	„Sadržaji (vježbe, igre i sl.) koje provodimo na satu čine nastavu TZK meni zanimljivom“	,328	<b>,802</b>	,080
9	„Učitelj/ica TZK poučava nastavu TZK na meni zanimljiv način“	,240	<b>,674</b>	,339
19	„Zbog učitelja/ice TZK jedva čekam nastavu TZK“	,214	<b>,640</b>	,426
5	„Sadržaji (vježbe, igre i sl.) koje provodimo na satu čine nastavu TZK meni dosadnom“	,351	<b>,631</b>	,299
20	„Sadržaji (vježbe, igre i sl.) koje provodimo na satu TZK čine učenje meni zabavnim“	,475	<b>,586</b>	,295
15	„Učitelj/ica TZK podučava nastavu TZK na meni nelagodan način“	,058	,130	<b>,723</b>
18	„Učitelj/ica TZK podučava nastavu TZK na meni beskoristan način“	,364	,180	<b>,694</b>
4	„Učitelj/ica TZK stvara dojam da je nastava TZK za mene nevažna“	,277	,102	<b>,647</b>

12	„Učitelj/ica TZK podučava nastavu TZK na meni dosadan način“	,356	,398	<b>,622</b>
2	„Sadržaji (vježbe, igre i sl.) koje provodimo na satu TZK čine učenje za mene nelagodnim“	,178	,260	<b>,529</b>
11	„Učitelj/ica TZK podučava nastavu TZK na meni zabavan način“	,345	,493	<b>,520</b>
	<b>Chronbach Alpha koeficijenti</b>	<b>0,917</b>	<b>0,887</b>	<b>0,827</b>

Cronbach Alpha koeficijenti pouzdanosti pokazali su zadovoljavajuću pouzdanost u sva tri faktora (Faktor 1 – 0,917, Faktor 2 – 0,887, Faktor 3 – 0,827). Vrijednost može biti između 0 i 1, što je vrijednost bliža 1, to je pouzdanost veća. Na temelju ovih rezultata, može se zaključiti da od izabranih faktora dva imaju vrlo dobru (0,827 i 0,887) te da jedan ima izvrsnu pouzdanost (0,917).

U odnosu na originalni upitnik koji procjenjuje dvije dimenzije - percepciju korisnosti i percepciju zadovoljstva nastavom TZK, hrvatska verzija procjenjuje tri dimenzije. Uz percepciju korisnosti, koja je prisutna i u engleskoj verziji, dimenzija zadovoljstva procijenjena je kroz zadovoljstvo sadržajima te zadovoljstvo učiteljem TZK. Za daljnje analize razlika između učenika iz urbanih i ruralnih sredina, izračunate su srednje vrijednosti čestica koje pripadaju pojedinom faktoru.

## Razlike između učenika iz urbanih i ruralnih sredina

Među učenicama i učenicima, u ukupnom uzorku, Shapiro-Wilk test normalnosti distribucije pokazao je da podaci o percepciji korisnosti nastave TZK, zadovoljstva sadržajima na nastavi TZK i zadovoljstva učiteljem TZK nisu normalno distribuirani. Stoga je korišten neparametrijski Mann-Whitney U test za utvrđivanje razlika. Rezultati su prikazani u tablici 2.

Tablica 2: Rezultati Shapiro-Wilk testa normalnosti distribucije

	Okruženje	Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	p
Percepcija korisnosti nastave TZK	Urbano	.934	148	.000
	Ruralno	.966	213	.000
Zadovoljstvo sadržajima na nastavi TZK	Urbano	.935	148	.000
	Ruralno	.950	213	.000
Zadovoljstvo učiteljem TZK	Urbano	.910	148	.000
	Ruralno	.921	213	.000

U tablici 3 prikazani su rezultati razlika u percepciji korisnosti nastave TZK, zadovoljstva sadržajima na nastavi TZK i zadovoljstva učiteljem TZK s obzirom na životno okruženje, odnosno pohađaju li školu u ruralnom ili urbanom okruženju. Rezultati se odnose na ukupan uzorak koji čine i učenici i učenice.

Tablica 3: Razlike u percepciji korisnosti nastave TZK, zadovoljstva sadržajima na nastavi TZK i zadovoljstva učiteljem TZK s obzirom na životno okruženje za ukupni uzorak – rezultati Mann-Whitney U testa

Komponenta	Ruralno	Urbano	U	z	p
Percepcija korisnosti nastave TZK	4,00	4,00	14809,5	-0,979	0,327
Zadovoljstvo sadržajima na nastavi TZK	4,00	4,00	15661,0	-0,104	0,917
Zadovoljstvo učiteljem TZK	4,33	4,33	14555,5	-1,244	0,214

Srednje vrijednosti, medijani procjene percepcije korisnosti nastave TZK za učenike ruralnih i urbanih sredina je podjednaka (4,00). Mann-Whitney U test pokazuje U vrijednost od 14809,5, z vrijednost od -0,979 i p vrijednost od 0,327. Takva p vrijednost poručuje da nema statistički značajne razlike u percepciji korisnosti nastave TZK između učenika iz ruralnih i urbanih sredina. Neovisno o sredini u kojoj žive, učenici nastavu TZK percipiraju podjednako korisnom.

Srednje vrijednosti procjene zadovoljstva sadržajima nastave TZK podjednake su za oba okruženja (4,00). Mann-Whitney U test pokazuje U vrijednost od 15561,0, z vrijednost od -0,104 i p vrijednost od 0,917. Također p vrijednost ukazuje da nema statistički značajne razlike u zadovoljstvu sadržajima na nastavi TZK između učenika iz ruralnih i urbanih sredina. Neovisno o sredini u kojoj žive, učenici su podjednako zadovoljni sadržajima nastave TZK.

Srednje vrijednosti procjene zadovoljstva učiteljem TZK podjednake su u ruralnoj i urbanoj sredini (4,33). Mann-Whitney U test pokazuje U vrijednost od 14555,5 z vrijednost od -1,244 i p vrijednost od 0,214. Također p vrijednost ukazuje da nema statistički značajne razlike u zadovoljstvu učiteljem TZK između učenika iz ruralnih i urbanih sredina. Neovisno o sredini u kojoj žive, učenici su podjednako zadovoljni učiteljem TZK.



## 5. RASPRAVA

Cilj rada bio je istražiti kako se percepcija korisnosti nastave TZK, zadovoljstvo sadržajima na nastavi TZK i zadovoljstvo učiteljem TZK razlikuje između učenika 8. razreda osnovnih škola iz urbanih i ruralnih sredina.

Stavovi prema nastavi TZK mogu biti različiti, a oni ovise o čovjekovim osobnim interesima i preferencijama, prioritetima, ciljevima i motivaciji, prijašnjim iskustvima, znanju, zdravstvenom stanju, društvenim i psihološkim te mnogim drugim čimbenicima koji oblikuju čovjeka. Pozitivni stavovi se mogu potaknuti kroz povećanje svijesti o važnosti tjelesne aktivnosti za zdravlje, kroz osiguravanje resursa i okruženja za učenike te kroz dobru suradnju između učenika, nastavnika, roditelja i općenito zajednice ljudi u krugu školstva. Unapređenjem svega navedenog moguće je unaprijediti kvalitetu nastave TZK i cjelokupnog odgoja i obrazovanja.

Kroz različita su istraživanja proučavane razlike u stavovima djece i mladih prema tjelesnoj aktivnosti i nastavi TZK. Razlike su postojale te će ih uvijek i biti, a mnogi su čimbenici koji mogu utjecati na njih. Švaić i sur. (2019) su u svojem istraživanju zaključili da učenici vole nastavu TZK i da su je smatrali korisnom. Također rezultati ovog diplomskog rada, prosječnom ocjenom 4 od 5 prema Likertovoj skali, predstavljaju pozitivne stavove, odnosno pozitivnu percepciju korisnosti nastave TZK, zadovoljstvo sadržajima na nastavi TZK i zadovoljstvo učiteljem TZK. Pereira i sur. (2020) su u istraživanju dobili rezultate umjereno pozitivnih stavova prema nastavi TZK te su kod srednjoškolaca primijetili slabljenje pozitivnih stavova usporedno s odrastanjem. Navedeno bi se istraživanje možda moglo povezati s ovim diplomskim radom kada bi se isti učenici ponovno testirali za nekoliko godina, tada bi se ti rezultati mogli usporediti. Također su Simonton i sur. (2020) te Gouveia i sur. (2019) primijetili opadanje motivacije i slabljenje pozitivnih stavova kako djeca odrastaju, uz to su pokazali i da učenici koji se bave tjelesnom aktivnošću izvan škole smatraju nastavu TZK korisnijom te su njome zadovoljniji. Prema njihovu istraživanju možemo pretpostaviti kakvi bi rezultati bili kod istih učenika kada bi se istraživanje provelo za nekoliko godina.

Lozovina i Granić (2023) su zaključili da veličina mjesta iz kojih studenti potječu ne utječe na formiranje stavova prema TZK, što bi značilo da razlike u stavovima nisu statistički značajne. U tom je istraživanju zbog prethodnih saznanja postavljena jednaka hipoteza kao u ovome

diplomskom radu, da će se stavovi značajno razlikovati. Također su i dobiveni rezultati vrlo slični, medijan odgovora studenata je 4 te razlike nisu statistički značajne. Statistička značajnost može ovisiti o tome koje su statističke metode odabrane za obradu rezultata, o broju ispitanika, ali najviše o samim ispitanicima i ostalim čimbenicima.

U istraživanju Brlečić i Šaravanja (2023) uvidjeli smo stanje sportskih objekata namijenjenim nastavi TZK i ostalim rekreacijskim aktivnostima. Iz tih se podataka može vidjeti nedostatak primjerenih dvorana, što otežava uvjete provedbe nastave, ali i smanjuje ukupnu tjelesnu aktivnost djece i mladih. Upravo to smanjivanje ukupne tjelesne aktivnosti je zabrinjavajući podatak koji zahtijeva promjenu. U sredinama u kojima nedostaje dovoljan broj sportskih dvorana, isto tako nedostaje i dovoljan broj organiziranih sportskih aktivnosti. Taj je nedostatak nešto prisutniji u ruralnim sredinama, to bi moglo predstavljati jednu od barijera za redovnim bavljenjem tjelesnom aktivnošću. Ta barijera također može uzrokovati manjak pružanja prilike djeci da upoznaju vježbanje i da ga zavole, pa tako i smanjiti mogućnost razvijanja pozitivnih stavova prema tjelesnom vježbanju. To bi mogli biti neki od glavnih razloga različitih stavova učenika iz urbanih i ruralnih sredina, no u ovome su diplomskom radu dobiveni podjednaki rezultati neovisno o sredini u kojoj učenici žive.

Dubey (2017) te Verma i Verma (2022) su u svojim istraživanjima zaključili da su učenici u urbanim sredinama svjesniji važnosti nastave TZK, da su imali pozitivnije stavove prema nastavi TZK te da urbana sredina ima više prilika za sudjelovanje u programima tjelesne aktivnosti u odnosu na ruralne sredine. Na temelju ovakvih zaključaka postavljene su hipoteze u ovome diplomskom radu, no na ovom uzorku hrvatskih učenika nisu dobivene statistički značajne razlike. U istraživanjima Gongga i sur. (2024), Chena i Lia (2023), Durand-Busha i sur. (2020) te Smitha i Andersona (2023) dobiveni su rezultati u kojima su učenici u urbanim sredinama zadovoljniji nastavom u odnosu na učenike u ruralnim sredinama, ponajviše zbog bolje infrastrukture i opremljenosti škola. U ovom diplomskom radu to ne možemo zaključiti jer ti segmenti nisu promatrani te ne znamo njihove uvjete u kojima provode nastavu TZK, a osim toga nisu ni dobiveni isti rezultati.

Dosadašnja su istraživanja većinom dobili rezultate u kojima pozitivnije stavove o nastavi TZK imaju učenici iz urbanih sredina, no ono što je vrlo važno znati je i da su neki uvidjeli poboljšanje stavova u višim razredima u odnosu na niže, što bi značilo da učenici odrastanjem

razvijaju pozitivnije stavove. Iz tog je razloga potrebno pravovremeno reagirati od što ranije dobi te usaditi djetetu pozitivne stavove o tjelesnoj aktivnosti koja je jedna od promotora zdravlja.

Rezultati ovog diplomskog rada pokazuju da ne postoje statistički značajne razlike u percepciji korisnosti nastave TZK, zadovoljstvu sadržajima na nastavi TZK i zadovoljstvu učiteljem TZK između učenika iz urbanih i ruralnih sredina. Dobiveni rezultati mogu biti važni za nastavnike i stručnjake koji rade u obrazovanju jer ukazuju na potrebu za prilagodbu izvedbenog nastavnog plana i programa te metoda rada kako bi se povećalo zadovoljstvo i percepcija korisnosti nastave TZK među učenicama. Takvi rezultati upućuju na to da životno okruženje, bilo ruralno ili urbano, nema utjecaj na percepciju nastave TZK među populacijom učenika i učenica. To može ukazivati na jednakost kvalitete nastave TZK u različitim okruženjima ili na slične uvjete i resurse dostupne učenicima bez obzira na mjesto u kojem žive. Središnja vrijednost odgovora na pitanja svih učenika bio je 4 od 5 („slažem se“), dakle učenici su imali pozitivne odgovore, pokazali su zadovoljstvo sadržajima nastave i učiteljem TZK te su pokazali da nastavu TZK percipiraju kao korisnu.

Ograničenja ovog istraživanja uključuju neuzimanje u obzir druge čimbenike koji mogu utjecati na stavove učenika prema nastavi, kao što su antropološka obilježja učenika. Također, nisu prikupljeni podaci o kvaliteti rada učitelja, opremljenosti škola, nastavnim sadržajima koji se provode te ostalim relevantnim čimbenicima koji mogu utjecati na percepciju nastave.

Mnoge su stavke koje treba uzeti u obzir prije, tijekom i nakon istraživanja kako bi proces izrade bio kvalitetan te kako bi rezultati bili pouzdani. Za daljnja bi istraživanja bilo korisno istražiti druge čimbenike koji bi mogli utjecati na percepciju i stavove prema nastavi TZK, kao što su individualne karakteristike učenika i njihova tjelesna spremnost, pristupi učitelja te upotreba različitih metoda na nastavi ili neki drugi čimbenici povezani s nastavom. Također koji to čimbenici doprinose razlikama dobivenim u navedenim istraživanjima te kako bi se moglo raditi na unapređenju nastave TZK. Potreban je nastavak istraživanja u ovom smjeru kako bi se dobilo bolje razumijevanje iskustva učenika i njihovih percepcija povezanih s nastavom Tjelesne i zdravstvene kulture.

## 6. ZAKLJUČAK

Obje sredine, i urbane i ruralne, imaju svoje prednosti i izazove u području nastave Tjelesne i zdravstvene kulture. Ono što bi trebalo biti ključno i najvažnije je da nastavni programi budu prilagođeni specifičnostima sredine u kojoj se nalaze te da se maksimalno iskoriste svi dostupni resursi kako bi se bolje promovirala općenito tjelesna aktivnost i zdrav način života među djecom i mladima, koji to mogu prenijeti i na odrasle. Upravo iz tog razloga Kurikulum Tjelesne i zdravstvene kulture, koji je utemeljen na ishodima te ne propisuje programske sadržaje, dozvoljava nastavniku samostalan odabir programskih sadržaja koji su primjereni učenicima te između ostalog i okruženju življenja.

Na temelju saznanja iz dosadašnjih istraživanja te na ciljeve ovoga rada postavljene su dvije hipoteze koje nisu potvrđene. Pretpostavilo se da će učenici iz urbanih sredina percipirati nastavu TZK korisnijom te da će učenici iz urbanih sredina biti zadovoljniji nastavom TZK (sadržajima i učiteljem) u odnosu na učenike iz ruralnih sredina. Iako se ljudi uvijek razlikuju u stavovima, u ovom istraživanju nisu pronađene ključne razlike. U ovome su istraživanju dobiveni podjednaki rezultati u svim istraživanim dimenzijama neovisno o sredini u kojoj učenici žive te razlike nisu statistički značajne. Učenici 8. razreda osnovnih škola iz odabranog uzorka percipiraju nastavu TZK korisnom, zadovoljni su sadržajima nastave TZK i učiteljem TZK neovisno žive li u urbanim ili ruralnim sredinama.

Moglo bi se reći da ako se kod djece osigura visoka razina percepcije korisnosti i zadovoljstva nastavom TZK bez obzira na okruženje u kojem žive, to bi rezultiralo povećanjem tjelesne aktivnosti i zdravog načina života djece i mladih diljem zemlje. Dugoročno bi se to odrazilo na širu populaciju u Hrvatskoj, zatim i šire. Dakle, odgojno-obrazovni sustav ima veliku ulogu u tjelesnoj aktivnosti te zdravlju ljudi. Daljnja bi se istraživanja trebala također usmjeriti na dublje razumijevanje specifičnih potreba učenika te za pronalazak rješenja kako bi se poboljšali stavovi o nastavi TZK kod učenika u urbanim i ruralnim sredinama, bez zapostavljanja bilo kojeg okruženja. Na taj bi se način omogućilo uravnoteženo obrazovno okruženje koje bi poticalo sve učenike na aktivno sudjelovanje na nastavi Tjelesne i zdravstvene kulture.

## 7. LITERATURA

- Brlčić, Đ., Šaravanja, L. (2023). Opći pregled stanja školske sportske infrastrukture u Republici Hrvatskoj. *31. Ljetna škola kineziologa Republike Hrvatske, Zadar*, 75-80.
- Chen, Z., Li, H. (2023). Student Satisfaction with Physical Education in Rural and Urban Chinese Schools: Implications for Policy and Practice. *Journal of School Health*, 93(5), 456-466.
- D'Agostino, E.M., Bayles, B., Irwin, C., Nelson, T.A. (2021). Perceptions of Physical Activity and Rural Environments Among Rural Adolescents. *Journal of Rural Health*, 37(1), 103-112.
- Dubey, S. D. (2017). Analysis of the attitude of urban and rural high school students towards physical education. *European Journal of Physical Education and Sport Science*, 3(12), 640-643.
- Durand-Bush, N., McSweeney, S.E., Mills, J.P. (2020). The Role of Physical Education in Fostering Physical Literacy in Rural and Urban Schools. *Journal of Teaching in Physical Education*, 39(3), 353-360.
- Garcia, P.R., Martinez, S.M. (2023). Exploring Barriers to Physical Activity in Urban Versus Rural Adolescents: A Mixed-Methods Study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(2), 1124.
- Gong, J., Tao, C., Xie, T. (2024). The Influence of Chinese Junior Middle School Students' Expectancy-Value on Their Attitude Towards Physical Education Class: The Moderating Effect of Urban and Rural Areas and Grades. *International Journal of Physical Activity and Health*, 3(14).
- Gouveia, E. R., Ihle, A., Gouveia, B. R., Rodrigues, A. J., Marques, A., Freitas, D. L., Kliegel, M., Correia, A. L., Alves, R., Lopes, H. (2019). Students' Attitude Toward Physical Education: Relations With Physical Activity, Physical Fitness, and Self-Concept. *The Physical Educator*, 76, 945-963.

- Hu, F.B., Li, J., Liu, Y., Wang, H. (2021). Social and Environmental Factors Associated with Physical Activity among Adolescents in Rural and Urban Areas of China: A Cross-Sectional Study. *BMC Public Health*, 21(1), 1467.
- Johnson, K.L., Stewart, T.R. (2023). The Role of Social and Environmental Factors in Shaping Physical Activity Habits of Rural and Urban Adolescents. *BMC Public Health*, 23(1), 758.
- Kenyon, G. S. (1968). Six Scales for Assessing Attitude toward Physical Activity. *Research Quarterly*, 39(3), 566-574.
- Kurikulum nastavnog predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj, 2019. Dostupno na: [https://skolazazivot.hr/wp-content/uploads/2020/06/TZK\\_kurikulum.pdf](https://skolazazivot.hr/wp-content/uploads/2020/06/TZK_kurikulum.pdf).
- Lozovina, M., Granić, I. (2023). Razlike u stavovima studenata prema tjelesnoj i zdravstvenoj kulturi u odnosu na mjesto boravka. *31. Ljetna škola kineziologa Republike Hrvatske*, Zadar, 178-182.
- Martens, F. L. (1979). A Scale for Measuring Attitude toward Physical Education in the Elementary School. *The Journal of Experimental Education*, 47(3), 239-247.
- Orlić, A., Gromović, A., Lazarević, D., Čolić, M. V., Milanović, I., Radisavljević Janić, S. (2017). Development and Validation of the Physical Education Attitude Scale for Adolescents. *Psihologija*, 50(4), 445-463.
- Pereira, P., Santos, F., Marinho, D. A. (2020). Examining Portuguese High School Students' Attitudes Toward Physical Education. *Frontiers in Psychology*, 11:604556.
- Perić, A. (2021). Stavovi mladih adolescenata prema nastavi Tjelesne i zdravstvene kulture. *29. Ljetna škola kineziologa Republike Hrvatske*, Zadar, 250-257.
- Rakovac, M. (2019). Tjelesna aktivnost kao lijek. *Medicus*, 28(2), 133-134.
- Smith, J.A., Anderson, R.E. (2023). Comparative Analysis of Physical Education Engagement Among Rural and Urban High School Students. *Journal of Physical Education Research*, 30(1), 45-58.

- Simon, J. A., Smoll, F. L. (1974). An Instrument for Assessing Children's Attitudes toward Physical Activity. *Research Quarterly. American Alliance for Health, Physical Education and Recreation*, 45(4), 407-415.
- Simonton, K., Mercier, K., Centeio, E., Barcelona, J., Phillips, S., Garn, A. (2020). Development of Youth Physical Activity Attitude Scale (YPAAS) for Elementary and Middle School Students. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 25, 110-126.
- Subramaniam, P. R., Mercier, K. (2017). Attitudes Matter in Physical Education. *International Journal of Physical Education*, 54(4), 22-30.
- Subramaniam, P. R., Silverman, S. (2000). Validation of Scores from an Instrument Assessing Student Attitude toward Physical Education. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 4(1), 29-43.
- Sucuoglu, E., Atamturk, H. (2020). Correlation Relation Between Professional Qualifications of Physical Education Teachers and Students' Attitudes towards Physical Education Classes. *Pedagogy of Physical Culture and Sports*, 24(1), 44-47.
- Švaić, V., Sesar, M., Stibilj Batinić, T., Nucak, V. (2019). Utječe li Tjelesna i zdravstvena kultura na moju sadašnjost i moju budućnost?! 28. *Ljetna škola kineziologa Republike Hrvatske*, Zadar, 104-109.
- Verma, M.K., Verma, A. (2022). Urban and Rural High School Students' Attitude towards Physical Education in Sitapur. *International Journal of Movement Education and Sports Sciences*, 5(1), 250-253.
- Wear, C. L. (1951). The Evaluation of Attitude toward Physical Education as an Activity Course. *Research Quarterly. American Association for Health, Physical Education and Recreation*, 22(1), 114-126.
- World Health Organization. (2020). *WHO guidelines on physical activity and sedentary behaviour*. World Health Organization. Dostupno na: <https://iris.who.int/handle/10665/336656>.

## 8. PRILOZI

### Prilog 1. Upitnik za procjenu percepcije korisnosti i zadovoljstva nastavom Tjelesne i zdravstvene kulture

#### Upitnik za procjenu percepcije korisnosti i zadovoljstva nastavom Tjelesne i zdravstvene kulture

Ovim upitnikom želimo dobiti uvid u tvoju percepciju korisnosti i zadovoljstva nastavom Tjelesne i zdravstvene kulture (TZK).

Tvoji odgovori na sljedeće tvrdnje pomoći će nam da bolje razumijemo kako doživljavaš nastavu TZK. Bitno je da odgovaraš iskreno i otvoreno - nema 'točnih' ili 'netočnih' odgovora. Tvoji odgovori su potpuno anonimni i neće biti povezani s tvojim osobnim podacima.

Hvala ti na vremenu i trudu koji ćeš uložiti u ispunjavanje ovog upitnika. Tvoji će odgovori biti dragocjeni u razumijevanju i unaprjeđenju nastave TZK.

Tvrdnje	Izrazito se NE slažem	NE slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	SLAŽEM se	Izrazito se SLAŽEM
1. Sadržaji (vježbe, igre i sl.) koje provodimo na satu čine nastavu TZK meni zanimljivom	1	2	3	4	5
2. Sadržaji (vježbe, igre i sl.) koje provodimo na satu TZK čine učenje za mene nelagodnim	1	2	3	4	5
3. Zbog sadržaja (vježbe, igre i sl.) koje provodimo na satu jedva čekam nastavu TZK	1	2	3	4	5
4. Učitelj/ica TZK stvara dojam da je nastava TZK za mene nevažna	1	2	3	4	5
5. Sadržaji (vježbe, igre i sl.) koje provodimo na satu čine nastavu TZK meni dosadnom	1	2	3	4	5
6. Osjećam da su sadržaji (vježbe, igre i sl.) koje provodimo na satu TZK meni beskorisni	1	2	3	4	5
7. Osjećam da su sadržaji (vježbe, igre i sl.) koje provodimo na satu TZK meni važni	1	2	3	4	5
8. Učitelj/ica TZK stvara dojam da je nastava TZK za mene važna	1	2	3	4	5
9. Učitelj/ica TZK podučava nastavu TZK na meni zanimljiv način	1	2	3	4	5
10. Sadržaji (vježbe, igre i sl.) koje provodimo na satu TZK čine mi se korisni za mene	1	2	3	4	5
11. Učitelj/ica TZK podučava nastavu TZK na meni zabavan način	1	2	3	4	5
12. Učitelj/ica TZK podučava nastavu TZK na meni dosadan način	1	2	3	4	5
13. Osjećam da su sadržaji (vježbe, igre i sl.) koje provodimo na satu TZK meni vrijedni.	1	2	3	4	5
14. Osjećam da su sadržaji (vježbe, igre i sl.) koje provodimo na satu TZK meni nevažni	1	2	3	4	5
15. Učitelj/ica TZK podučava nastavu TZK na meni nelagodan način	1	2	3	4	5
16. Učitelj/ica TZK podučava nastavu TZK na meni koristan način	1	2	3	4	5
17. Učitelj/ica TZK podučava nastavu TZK na meni vrijedan način	1	2	3	4	5
18. Učitelj/ica TZK podučava nastavu TZK na meni beskoristan način	1	2	3	4	5
19. Zbog učitelja/ice TZK jedva čekam nastavu TZK	1	2	3	4	5
20. Sadržaji (vježbe, igre i sl.) koje provodimo na satu TZK čine učenje meni zabavnim	1	2	3	4	5